

**СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ
ОСВІТОЮ ОТГ ТА МЕТОДИЧНОГО СУПРОВІДУ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»**

Вільну людину може сформувати
лише вільна особистість.
Нинішня школа скута кайданами бюрократії
та надмірного контролю.
Нова школа матиме широку автономію.
Нова українська школа.

Анотація. У статті проаналізовано специфіку формування органу управління освітою ОТГ та методичного супроводу освіти в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

Презентовано й описано розроблену в РОІППО модель формування органу управління освітою ОТГ з метою забезпечення права громади на формування власної й ефективної системи закладів освіти та одночасного збереження вертикалі в виконанні освітніх повноважень, завдань та методичного супроводу освіти. Схарактеризовано укладений пакет проектів документів діяльності ОТГ у галузі освіти.

Акцентовано, що відповідно до запропонованої моделі адміністрацією РОІППО розроблене «Положення про орган управління освітою об'єднаної територіальної громади», яке містить такі розділи: загальні положення та структура управління; завдання та повноваження управління; організація роботи управління; правовий статус начальника управління, його права й обов'язки; права й обов'язки працівників управління; фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності управління; відповідальність посадових осіб управління та ін.

Ключові слова: орган управління освітою, модель формування органу управління освітою ОТГ, об'єднані територіальні громади, методичний супровід освіти.

Постановка проблеми. У контексті реформування сучасної системи освіти, реалізації концепції «Нової української школи» визріла нагальна необхідність формування нової стратегії управління освітою, позаяк у Концепції «Нової української школи» однією зі складових формули нової школи визначено «децентралізацію та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію» [4, с. 7].

Задекларована урядом України децентралізація влади має адекватне відображення в створенні об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Цей процес надає ОТГ більш широкі права і, разом із тим, покладає на них

більшу відповідальність за повноцінне функціонування усіх структур громади. До делегованих повноважень органів місцевого самоврядування в громадах належить, зокрема, реалізація державної політики в галузі освіти [3].

У Концепції «Нова українська школа» зазначається: «В умовах децентралізації на державному рівні управління будуть визначатися стандарти освіти та забезпечення моніторингу якості освіти. За дотримання цих стандартів буде відповідати окремий центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти із залученням громадськості. Натомість безпосереднє управління школами буде здійснюватися на місцевому рівні. Зросте вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики, з урахуванням місцевих культурних особливостей та особливостей ринку праці, на основі державної освітньої політики» [4, с.25]. І далі: «Державні органи влади і територіальні громади будуть зобов'язані забезпечити необхідні умови навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку за місцем проживання, зокрема у селах» [4, с.26].

Відповідно до цього, на часі актуальним є розгляд питань стосовно формування та діяльності органів управління освітою ОТГ у контексті реалізації вимог концепції «Нова українська школа».

Відтак, **метою** статті є аналіз особливостей формування органу управління освітою об'єднаної територіальної громади та методичного супроводу освіти.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Історію формування системи управління освітою в Україні досліджено у праці Н. Сороган (1998) [6], аналіз моделей в системах управління освітою здійснено Г. Степенко та М. Бургіним (1998) [7], логістичний підхід в управлінні освітою вивчала В. Воловник (2016) [1]. В. Луговий, Н. Протасова й ін. досліджують державно-управлінський аспект реформування освіти в Україні (2012) [5]; Л. Федченко схарактеризовано принципи формування органу управління освітою ОТГ (2016) [8]. Наприкінці 2015 р. Міністерство освіти і науки України розіслало на адресу обласних державних адміністрацій лист за № 1/9-633, яким надано «Методичні рекомендації з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади». Методичні рекомендації, як зазначено в листі, розроблено з метою забезпечення єдиного підходу до формування управлінських процесів та структурних підрозділів освіти місцевих виконавчих органів ОТГ [2].

Водночас, на сьогодні очевидна недостатня розробленість формування органу управління освітою ОТГ та методичного супроводу освіти в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа».

Виклад основного матеріалу дослідження. Численні реформи в освіті тісно пов'язані з суспільними запитами, зі швидким розвитком технологій, розвитком самої системи освіти. Все це викликає потребу швидкого реагування освітніх інституцій на зміни. Законами України «Про

освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту» закріплені певні функції місцевого самоврядування в сфері освіти, а також створюваними ними органами управління освітою. Зважаючи на це, об'єднана територіальна громада в галузі освіти керується одним із механізмів діяльності: створення органу управління освітою ОТГ; включення у штатний розпис посади головного спеціаліста органу управління освітою (гуманітарного відділу); виділення субвенції для співфінансування районного відділу освіти (методичної служби); виконання делегованих функцій методичними кабінетами через укладання угод про співпрацю з органами управління освітою інших рівнів, обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти [3].

Як і в більшості обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, в Рівненському ІППО розроблено модель формування органу управління освітою ОТГ та методичного супроводу освіти.

З метою забезпечення права громади на формування власної й ефективної системи закладів освіти та одночасного збереження вертикалі в виконанні освітніх повноважень та завдань, Рівненський обласний інститут післядипломної освіти розробив модель формування органу управління освітою об'єднаної територіальної громади та укладений пакет проектів документів діяльності ОТГ у галузі освіти.

Відповідно до запропонованої моделі адміністрацією РОІППО розроблене «Положення про орган управління освітою об'єднаної територіальної громади», яке містить такі розділи: загальні положення та структура управління; завдання та повноваження управління; організація роботи управління; правовий статус начальника управління, його права й обов'язки; права й обов'язки працівників управління; фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності управління; відповідальність посадових осіб управління та ін.

У РОІППО розроблено перелік прямих методичних функцій головного спеціаліста органу управління освітою (гуманітарного відділу), в якому чітко прописані цільові, організаційні функції, основні напрями і завдання методичної діяльності головного спеціаліста органу управління освітою (гуманітарного відділу).

Працівниками РОІППО розроблена та представлена посадова інструкція головного спеціаліста органу управління освітою (гуманітарного відділу, ін.) ОТГ та Положення «Про міжшкільну методичну раду ОТГ».

Згідно розробленої моделі науково-методична діяльність передбачає: науково-методичне забезпечення курсового періоду працівників освіти; науково-методичний супровід професійного й особистісного розвитку педагогічних та управлінських кадрів у міжквартальний період; науково-методичний супровід розвитку професійної компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників інституту післядипломної освіти.

Рис. 1. МОДЕЛЬ формування органу управління освітою об'єднаної територіальної громади та методичного супроводу освіти (для малих та середніх ОТГ)

Своєю чергою, науково-методична підтримка ОТГ передбачає: забезпечення координації методичних служб різних рівнів, консультування з актуальних питань організацій навчально-виховного процесу, становлення та розвитку системи науково-методичного супроводу на місцях; надання адресної методичної допомоги навчальним закладам; залучення методичних та педагогічних працівників до участі в конференціях, семінарах, тренінгах, круглих столах, конкурсах, участі у всеукраїнських та міжнародних проектах; вивчення думки громадськості в рамках проведення регіональних соціологічних досліджень; функціонування регіонального інформаційного простору, діяльність віртуальних інтернет-спільнот, освітнього порталу.

Об'єднані територіальні громади, працюючи на створення нової, якісної системи освіти в умовах децентралізації, повинні здійснювати підтримку в проведенні аналізу ситуації в сфері освіти, розробляти плани ефективного управління сферою освіти та працювати над підвищенням потенціалу представників органів управління освітою з питань оптимізації мережі навчальних закладів.

Працівниками РОІППО розроблено методичні рекомендації з метою забезпечення єдиного підходу до створення ефективної системи управління освітою в ОТГ, які представлені на сайті інституту. В перспективі – створення спеціалізованої он-лайн платформи «Кращі практики управління освітою Рівненської області».

З метою поширення напрацьованого досвіду щодо створення ефективної системи управління освітою в інших областях України, зокрема в Хмельницькій області, а також для забезпечення обміну успішними управлінськими практиками об'єднаних громад проектом за доцільне вважаємо проведення семінарів у форматі «рівний рівному» на

тему «Ефективне управління освітою в ОТГ».

Результатом запропонованих заходів має стати: створення відповідної структури управління системи освіти ОТГ; укомплектованість його кадрами відповідної кваліфікації; налагоджений документальний порядок; приведення у порядок комунального майна; кадровий облік педагогів і шкільних працівників; вирішення питань методичної підтримки та атестації; підготовки звітів, фінансового та бухгалтерського забезпечення шкіл.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, діяльність системи освіти – безперервний, організаційно й методично складний процес, який стосується забезпечення освітніми послугами великої кількості населення, та який при цьому повинен відповідати державній політиці та стандартам у сфері освіти. Окремим сегментом системи управління освітою ОТГ повинна стати діяльність методичних служб. При цьому важливим елементом формування методичної служби є управлінський та навчально-методичний рівень шкільних адміністрацій та вчителів, мережа навчальних закладів в ОТГ.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в підготовці пам'ятки для місцевих органів управління освітою та об'єднаних територіальних громад області, яка може стати корисною не лише ОТГ, а й усім працівникам освіти. І головне, основні ідеї реформи повинні бути донесені до кожного громадянина країни, кожного жителя ОТГ шляхом публікацій і виступів у ЗМК, проведенням тренінгів, видання пакету інформаційних матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. Вип. 4(68). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 136 с.
2. Методичні рекомендації з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади. <http://osvita.ua/legislation/other/49450/>
3. Методичні рекомендації щодо створення системи управління освітою об'єднаних територіальних громад. Режим доступу: <http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/2016-02-22-1.pdf>
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczija.pdf>
5. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект : навч.-наук. вид. / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін. ; за ред. Н. Г. Протасової. – К. : Львів : НАДУ, 2012. – 456 с.
6. Сороган Н. А. Формування системи управління освітою в Україні за доби Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.). – Х.: Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 1998. – 17 с.

7. Степенко Г. Моделі в системах управління освітою / Г. Степенко, М. Бурґін. //Шлях освіти. – 1998.– № 3. – С.28–32.
8. Федченко Л. Орган управління освітою ОТГ: принципи формування / Л. Федченко // Місцеве самоврядування. – 2016. – квітень. – № 4. – С.12–19.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. ORIDU [Actual Problems of Public Administration: Collection of scientific papers ORIEDA] / [holov. red. M. M. Izha]. Vyp. 4(68). – Odesa : ORIDU NADU, 2016. – 136 s. (in Ukrainian)
2. Metodichni rekomendatsii z rozroblennia polozhennia pro strukturnyi pidrozdil osvity vykonavchoho orhanu obiednanoi terytorialnoi hromady [Methodical Recommendations on the Development of a Provision on the Structural Unit of Education of the Executive Body of the United Territorial Community]. <http://osvita.ua/legislation/other/49450/> (in Ukrainian)
3. Metodichni rekomendatsii shchodo stvorennia systemy upravlinnia osvitoiu obiednanykh terytorialnykh hromad [Methodical Recommendations for the Establishment of a System of Education Management of the United Territorial Communities] Rezhym dostupu: <http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/2016-02-22-1.pdf> (in Ukrainian)
4. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School. Conceptual Principles of Reforming High School] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczija.pdf> (in Ukrainian)
5. Reformuvannia osvity v Ukraini: derzhavno-upravlinskyi aspekt [Reformation of Education in Ukraine: the State-management Aspect]: navch.-nauk. vyd. / N. H. Protasova, V. I. Luhovyi, Yu. O. Molchanova ta in. ; za red. N. H. Protasovoi. – K. : Lviv : NADU, 2012. – 456 s. (in Ukrainian)
6. Sorohan N. A. Formuvannia systemy upravlinnia osvitoiu v Ukraini za doby Tsentralnoi Rady (berezen 1917 – kviten 1918 rr.) [Formation of the Education Management System in Ukraine During the Time of the Central Rada (March 1917 – April 1918).]. – Kh.: Khark. derzh. ped. un-t im. H.S. Skovorody, 1998. –17 s. (in Ukrainian)
7. Stepenko H. Modeli v systemakh upravlinnia osvitoiu [Models in Educational Management Systems] / H. Stepenko, M. Burhin. //Shliakh osvity. – 1998.– # 3. – S.28–32. (in Ukrainian)
8. Fedchenko L. Orhan upravlinnia osvitoiu OTH: pryntsyipy formuvannia [Department of Management of Education OTG: Principles of Formation] / L. Fedchenko // Mistseve samovriaduvannia. – 2016. – kviten. – # 4. – S.12–19. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье проанализирована специфика формирования органа управления образованием ОТО и методического сопровождения образования в контексте реализации Концепции «Новая украинская школа».

Представлено и описано разработанную в РОИППО модель формирования органа управления образованием ОТО с целью обеспечения права общины на формирование собственной и эффективной системы учебных заведений и одновременного сохранения вертикали в выполнении образовательных полномочий и задач, а также методического сопровождения образования. Охарактеризован созданный пакет проектов документов деятельности ОТО в области образования.

Акцентируется, что согласно предложенной модели администрацией РОИППО разработано «Положение об органе управления образованием объединенной территориальной общины», которое содержит такие разделы: общие положения и структура управления; задача и полномочие управления; организация работы управления; правовой статус начальника управления, его права и обязанности; права и обязанности работников управления; финансовое и материально-техническое обеспечение деятельности управления; ответственность должностных лиц управления и т.п.

Ключевые слова: орган управления образованием, модель формирования органа управления образованием ОТО, объединенные территориальные общины, методическое сопровождение образования.

Abstract. The article analyzes the specifics of the formation of the OTG education management body and the methodological support of education in the context of the implementation of the Concept “New Ukrainian School”.

The model of the formation of the education management body of OTG has been developed and described in ROIPPO in order to ensure the right of the community to form its own and effective system of educational institutions and simultaneously preserve the vertical in the performance of educational powers and tasks and methodological support of education. A signed package of draft documents of the OTG activity in the field of education was described.

It is accentuated that according to the proposed model, ROIPPO administration developed the “Regulation on the educational management body of the united territorial community”, which contains the following sections: general regulation and management structure; tasks and powers of management; organization of management work; legal status of the head of the department, his rights and duties; rights and duties of management employees; financial and logistical support of the management activities; responsibility of management officials, etc.

Key words: educational management body, model of the formation of the governing body of the OTG, united territorial communities, methodological support of education.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2017